

PHILIP PULLMAN

ĀŠ BUVAU ŽIURKĒ!

**AŠ BUVAU
ŽIURKĖ!**

Versta iš:
Philip Pullman
I WAS A RAT! OR THE
SCARLET SLIPPERS
Doubleday, Londonas, 1999

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

© Tekstas, Philip Pullman, 1999

© Viršelio iliustracija, Neringa Žukauskaitė, 2021

Pirmą kartą 1999 metais anglų kalba Jungtinėje Karalystėje pavadinimu

I Was a Rat! Or The Scarlet Slippers išleido Doubleday,

Londonas, Jungtinė Karalystė.

Lietuvių kalba išleista susitarus su *Philip Pullman care of United Agents*,

Londonas, Jungtinė Karalystė.

Visos teisės saugomos.

© Vertimas į lietuvių kalbą, Viltaras Alksnėnas, 2020

© Leidykla „Niekio rimto“, 2021

ISBN 978-609-441-743-6

PHILIP PULLMAN

AŠ BUVAU ŽIURKĖ!

...ARBA RAUDONOSIOS KURPAITĖS

Iš anglų kalbos vertė Viltaras Alksnėnas

Vilnius
2021

.Tiesa. Dienos rykštė

MEILĖ PUOTOJE

Mūsiškis rūmų korespondentas

Taip, tai oficialu!

Žavysis princas Ričardas pagaliau turi nuotaką!

Vakar vidurnaktį rūmai pranešė apie Jo didenybės princo Ričardo ir panelės Aurelijos Ašington sužadėtuves.

„Mes tokie laimingi“, – sakė princas.

Tikėtina, kad netrukus sulauksime karališkųjų vestuvių.

Mūsų meilės nuotykių korespondentas rašo:

Viskas vyko kaip pasakoje. Žavingas princas, paslaptinga mergina, išnykstanti nežinioje, regis, vien tam, kad būtų surasta per gryniausią atsitiktinumą...

Jiedu susitiko Vasarvidžio puotoje. Skambant žerincio valso melodijai abu šoko lengvi it pūkeliai, neatitraukdami vienas nuo kito akių.

„Nesu matęs jo tokio išimylėjusio, – sakė artimas princo draugas. – Ko gero, šįkart tai rimta.“

Viskas susiklostė neįtikėtinai greitai. Vidurnaktį jiedu stringalviais išimylėjo, o jau kitą dieną buvo oficialiai pranešta apie sužadėtuves.

PRINCAS RIČARDAS – IŠIMYLĖJĖJIS

Apie ankstesnes plevėsos princo merginas žr. p. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

PANELĖ AURELIJA – KAS JI TOKIA?

Mūsų reporteriai domisi mielos būsimosios princesės praeitimi – p. 9.

Jų akyse – žvaigždės!

AŠ BUVAU ŽIURKĖ!

Senasis Bobas su žmona Joana gyveno namelyje netoli turgaus, kur kažkada buvo jo senelio ir prosenelio namai. Visi jie vertėsi batsiuvio amatu, Bobas taip pat buvo batsiuvis. Joana buvo skalbėja, kaip ir jos mama ir senelė, ir prosenelė, ir visos kitos, kiek tik siekė atmintis.

Ir jeigu jiems būtų gimęs sūnus, atėjus laikui jis irgi būtų tapęs batsiuviu, o jeigu – duktė, tai būtų išmokusi skalbėjos amato, ir taip viskas būtų ėjęsi toliau. Bet jiems nepavyko susilaukti kūdikio, nei berniuko, nei mergaitės, ir dabar abu ėjo senyn, o viltis, kad taip trokštamas noras išsipildys, blėso.

Vieną vakarą, kai senoji Joana rašė dukterėčiai laišką, o senasis Bobas dailino mažų raudonų, kuo skrupulingiausiai pasiūtų kurpaičių kulnus, kažkas pabarbeno į jų namelio duris.

Krūptelėjęs Bobas pakėlė galvą.

– Kas tai galėtų būti? – sukľuso jis. – Kiek dabar laiko?

Laikrodis su gegute pasiskubino atsakyti už Joaną: buvo lygiai dešimt valandų. Vos tik gegutė nutilo, už durų vėl pabeldė, ir netgi garsiau.

Bobas uždegė žvakę ir per dirbtuvės prietemą nužingsniavo prie durų.

Mėnulio šviesoje stovėjo berniukas pasiuntinuko uniforma. Kažkada puošni, dabar ji buvo apdriskusi ir dėmėta, vaiko veidas nubroz dintas ir murzinas.

– Va tai tau! – šūktelėjo Bobas. – Ir kas tu toks būsi?
– Aš buvau žiurkė, – atsakė berniukas.
– Kas kas? – iš už vyro nugaros suklušo Joana.
– Aš buvau žiurkė, – pakartojo berniukas.
– Tu buvai... nepaistytk niekų! Kur tu gyveni? – paklausė ji. – Kuo tu vardu?

Bet vaikas ir vėl pakartojo:

– Aš buvau žiurkė.

Senukai pakvietė jį virtuvėn, mat vakaras buvo žvarbus, ir pasodino prie ugnies. Į liepsną berniukas žvelgė taip, lyg niekad jos nebūtų regėjęs.

– Ką darysim? – sušnibždėjo Bobas.

– Reikėtų vargšelių pamaitinti, – irgi pašnibždom atsakė Joana. – Duona ir pienu, kaip kad mums mama duodavo.

Taigi įpylusi į prikaistuvį pieno pastatė jį ant ugnies šilti, įdėjo į dubenėlį atlaužtą duonos kriaukšlį, o Bobas tuo metu bandė toliau klausti berniuką.

– Kuo tu vardu? – pasiteiravo.

– Aš bevardis.

– Čia dabar! Visi su vardais! Aš Bobas, o ji Joana – štai kokie mūsų vardai. Tai tu tikrai neturi vardo?

– Pamečiau. Pamišau. Aš buvau žiurkė, – atsakė berniukas, tarsi šie žodžiai viską paaiškintų.

– Aha... – nutęsė Bobas. – Na bet drabužėliai tavo dailūs. Turbūt kam nors tarnauji, ar ne?

Sumišęs vaikas nužvelgė savo nudrengtas drapanas.

– Kad nežinau, – galų gale atsakė. – Nesuprantu, ką tai reiškia. Ko gero, taip, galbūt.

– Tarnauti, – paaiškino Bobas, – tai dirbti kam nors tarnu. Turėti šeiminką ir daryti, ką jis liepia. Tarkim, tokie kaip tu pasiuntinukai paprastai važinėja su savo šeiminku karieta.

– A! – sujudo berniukas. – Taip, aš tai dariau, buvau geras pasiuntinukas, viską atlikau, kaip pridera.

– Kurgi ne, – atitarė Bobas, o kai Joana padėjo ant stalo dubenį su šilta duona ir pienu, prisitraukė kėdę artyn.

Joana padėjo maistą priešais vaiką, o šis, nieko nelaukęs, pasilenkė ir ėmė godžiai ryti tiesiai iš dubens, murzinom rankom įsitvėręs į stalo kraštą.

– Ką tu darai? – šūktelėjo Joana. – O tu vargeli! Kas gi taip valgo? Šaukštą paimk!

Berniukas pakėlė galvą: antakiai pienuoti, trupinys ant nosies galo, nuo smakro varva.

– Vargšelis, nieko neišmano, – tarė Joana. – Šen prie prausyklės, mielasis, teks nusiprausti. Murzinas rankas ir veidą. Pasižiūrėk, kaip tu atro dai!

Berniukas bandė apsižiūrėti, bet labai nenoriai traukėsi nuo dubens.

– Kaip skanu, – pasakė. – Man labai patiko...

– Maistas niekur nepabėgs, – patikino Bobas. – Aš jau pavakarieniavęs, pasaugosiu tavo valgi.

Regis, toks pasiūlymas berniuką nustebino. Kai Joana, privedusi vaiką prie prausyklės, pylė iš katiliuko vandenį, jis

žvilgčiojo per petį, o prausiamas grėžiojo šlapią veidą čia į Bobą, čia į dubenį, čia vėl į Bobą.

– Na va, dabar daug geriau, – šluostydama jį džiaugėsi Joana. – O dabar būk toks gerutis ir valgyk su šaukštu.

– Gerai, – linktelėjo jis.

– Stebiuosi, kad tarnaudamas pasiuntinuku neišmokai gražiai elgtis prie stalo, – tarė ji.

– Aš buvau žiurkė, – atsakė vaikas.

– Na taip, žiurkės nesimoko gražaus elgesio. Tik berniukai mokosi, – kalbėjo ji. – Kai tau ką nors duoda, reikia sakyti ačiū, – štai kas yra gražus elgesys.

– Ačiū, – tarė jis ir linktelėjo.

– Geras berniukas. Dabar eik ir sėskis.

Vaikas atsisėdo ir Bobas parodė, kaip laikyti šaukštą. Iš pradžių sekėsi nekaip – iki prinešdavo šaukštą prie burnos, keliskart jį pakreipdavo, o išsilaistęs pienas su duona atsidurdavo ant sterblės.

Bet Bobas su Joana matė, kad berniukas stropus ir sparčiai mokosi. Iki baigė valgyti, jau buvo visai įgudęs.

– Ačiū, – padėkojo.

– Štai taip. Šaunuolis, – pagyrė Bobas. – Dabar eime, aš tau parodysiu, kaip išplauti dubenėlį ir šaukštą.

Kol plovė, Bobas pasiteiravo:

– O ar žinai, kokio tu amžiaus?

– Taip, – atsakė berniukas. – Labai tiksliai žinau. Man trys savaitės.

– Trys savaitės?

– Taip. Turiu du brolius ir dvi seseris. Taip pat trijų savičių.

– Tai jūs – penketukas?

– Taip. Kaip seniai jų nemačiau...

– O kiek laiko?

– Dienų dienas, – pagalvojęs atsakė vaikas.

– O kur tavo mama su tėčiu?

– Po žeme.

Bobas su Joana supratingai susižvalgė nuspėdami vienas kito mintis. Matyt, vargšas vaikelis yra našlaitis ir sielvartas jam sujaukė protą. Tikriausiai pabėgo iš našlaičių prieglaudos, kurioje gyveno.

Ant stalo Bobui po ranka gulėjo laikraštis, atrodo, berniukas tik dabar jį pamatė.

– Anava! – džiugiai šūktelėjo jis. – Tai Merė Džeinė!

Jis bedė į naujosios princo sužadėtinės nuotrauką. Princas sutiko ją visai neseniai, ir jiedu akimirksniu vienas kitą įsimylėjo. Karališkosios sužadėtuovės buvo svarbiausia šios savaitės pokalbių tema.

– Tai būsimoji princo žmona, – paaiškino Bobas, – bet ji ne Merė Džeinė. Princesėms tokių vardų neduoda.

– Manau, tu tiesiog apsirikai, – pasakė Joana. – Nėra ko nė galvoti, kad šįvakar kur nors eitum. Paklosiu tau lovą, miegalis, pernaktvosi pas mus, o rytoj paieškosime tau tinkamos vietos.

– Ak, – tarė berniukas, – jeigu tik žinočiau, kur toji mano vieta, tai būčiau ten šį vakarą ir nuėjęs.

– Paklausk, vis dėlto tau reikia kokio nors vardo, – nusprendė Bobas.

– Kokio nors, – pakartojo berniukas, tarsi stengdamasis prisiminti.

– Tikro vardo, – pasakė Joana. – Pavyzdžiui, tu gali vadintis... Kasparas arba...

– Krispinas, – pasiūlė Bobas. – Tai batsiuvių šventasis. Labai geras vardas.

– Galiu lažintis, kad ir skalbėjai turi šventąją, – pasakė Joana. – Tik niekas nėra apie ją girdėjęs.

– Bet šventosios vardas jam, ko gero, netiktų, ar ne?

– Ko gero, taip, – sutiko žmona. – O gal... O gal pavadinkime jį Rodžeriu? Kaip manai?

Rodžeriu jie būtų pavadinę savo sūnelį, jeigu būtų turėję.

– Tik šįvakar, – pasakė Bobas. – Dėl to nieko bloga nenutiks.

– Vaikeli, – palytėjusi berniukui petį tarė Joana, – reikia tave kaip nors pavadinti, ir jeigu tu neturi vardo, vadinsime tave Rodžeriu.

– Gerai, – sutiko jis. – Ačiū.

Atskirame kambaryje paklojusi lovą, Joana nuvilko jam drabužius, kad išskalbtų.

Su senais Bobo naktiniais Rodžeris atrodė visai menkutis. Jis susirietė į kamuoliuką, pasimuistė lyg norėdamas apsisvyti ilga uodega ir iškart užmigo.

– Ką mes su juo darysim? – leisdamas per skalbinių gręžtuvą pasiuntinuko uniformą paklausė Bobas. – Gal jis koks laukinukas? Arba pamestinukas, užaugęs tarp vilkų. Arba žiurkių. Apie vieną tokį praeitą savaitę rašė laikraštyje.

– Nesąmonė!

– O ką gali žinoti?.. – dvejojo vyras. – Juk jis pats taip sakė. „Aš buvau žiurkė“, – kartojo. Pati girdėjai!

– Žiurkės pasiuntinuko uniformų nevilki, – atsakė Joana. – Be to, ir nekalba.

– Gal jis išmoko kalbėti girdėdamas šneką už sienos. O drabužius aptiko kur nors skalbykloje, – pasakė Bobas. – Ko gero, taip ir yra. Tai žiurkių užaugintas laukinukas. Apie panašius dalykus kiekvieną savaitę rašo laikraščiai.

– Ak, tu senas kvailas daikte, – sumurmėjo Joana.

IŠVIETĖ

Kitą rytą Joana rado berniuką kietai įmigusį baisingame paklodės ir apklo to draiskanų ir plunksnų kamuolyje.

Ji vos nesuriko išsigandusi, kad naktį kažkas įlindo pro langą ir jį užpuolė. Bet vaikas miegojo tame jaukinyje kuo ramiausiai, tad moteris nesiryžo jo žadinti, nors ir nuliūdo matydama sudraskytą patalynę.

– Ateik šen, – pakvietė ji Bobą ir tas net išsižiojo sustojęs tarpduryje.

– Primena vištų gardą po lapės apsilankymo, – pasakė jis.

Iš paklodės ir antklodės buvo nelikę sveiko skutelio. Pagalvė perplėšta, o plunksnos sniegu nuklojusios visą lovą. Net senųjų Bobo naktinių marškinių skiautės draikėsi ant čiužinio aplink liesą kūnelį.

– Ak, Rodžeri, – sudejavo Joana. – Ką tu čia pridirbai?

Berniukas turbūt jau buvo įsiminęs savo vardą, nes vos Joanai jį ištarus nubudo ir žvaliai atsisėdo lovoje.

– Aš ir vėl alkanas, – prašneko.

– Žiūrėk, ką tu padarei! – ėmė priekaištauti Joana. – Ką tu sau manai?

Vaikas išdidžiai apsižvalgė.

– Na taip, buvo nelengva, bet man pavyko, – pasakė jis. – Čia dar daug ką galima sugrauzti ir sudraskyti, ir tai aš padarysiu vėliau.

TURINYS

Aš buvau žiurkė!.....5	Perkraustymas.....83
Išvietė.....12	Kas čia toks?.....88
Rotušė.....16	Kaip du seni tramvajai.....92
Našlaičių prieglauda.....20	Piktavališkas kuprius, spinduliuojantis grynąjį blogį.....95
Policijos nuovada.....21	Spaudos laisvė.....99
Ligoninė.....23	Nesileiskite klaidinami.....101
Mokykla.....27	Mūsų vaikai pavojuje.....104
Kur dėtis?.....33	Šlamštas.....107
Keistas ir įdomus atvejis.....37	Nėra vietos.....111
Filosofinis tyrimas.....42	Tribunolas.....114
Ponas Tepskrius.....47	Raudonosios kurpaitės, arba Praktinė meistrystės vertė.....126
Kurgi jis prapuolė?.....50	Princesė Merė Džeinė.....128
Tu nori, kad juo bjaurėtusi.....54	Princesė ir kalėjimas.....132
Pašvinkusios menkės gabalas.....58	Norėk, kiek įstengi.....134
Amžiaus stebuklas.....61	Spaudos galia.....140
Rudens dargana.....67	Keptas sūris.....141
Tai kur jis dingo?.....75	
Koks tu nuovokus.....80	

Philipas Pullmanas (g. 1946) – garsus anglų rašytojas, sukūręs daugiau nei 30 kūrinių suaugusiesiems ir vaikams. Rašytoją išgarsino fantastinė trilogija „Jo tamsiosios jėgos“, už kurią jis buvo gausiai apdovanotas.

„Aš buvau žiurkė“ pirmąkart Didžiojoje Britanijoje pasirodė 1999 m. Tai visai kitokio pobūdžio kūrinys nei minėtoji trilogija ir yra skirtas jaunesniems skaitytojams, nors jo paprastumas apgaulingas. Subtilus humoras, pašiepiantis žmogiškąsias ydas, tikrai patrauks ir suaugusįjį.

2001 m. pagal knygą buvo sukurtas trijų dalių mini televizijos serialas tokiu pačiu pavadinimu.

Redaktorė Danutė Ulčinskaitė
Korektorė Goda Baranauskaitė-Dangovienė
Maketavo Miglė Dilytė
Tiražas 3000 egz.
Išleido leidykla „Niekorimto“
Dūmų g. 3A, LT-11119 Vilnius
www.niekorimto.lt
Spausdino UAB BALTO print
Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

Svajoti reikia atsargiai! Kitaip vieną dieną gali suprasti, kad esi princesė arba paprastas berniukas. Klausite – kas gi čia tokio? Kaip pasakytų Rodžeris, patikėkite, kai visą gyvenimą esi įpratęs būti žiurkė, tai ne taip jau ir smagu. Galų gale, ar tikrai žmogus kuo geresnis nei ji? Kuris iš tikrųjų labiau mėgsta *graužti*?

Pasaulyje daug dalykų dažnai esti kitokie, nei atrodo iš pirmo žvilgsnio, bet taip pat dažnai viskas ir gerokai paprasčiau – juk viskas priklauso nuo to, kaip pažiūrėsi.

www.niekorimto.lt

Užsuk, net jei tu ir ne vaikas

ISBN 978-609-441-738-2

9 786094 417382